

การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมและทัศนคติต่อกิจกรรมพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน
แบบมีส่วนร่วม ชุมชนบ้านท่าคอย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี
AN ANALYSIS OF PARTICIPATIONS AND ATTITUDES TOWARDS
PARTICIPATORY COMMUNITY-BASED TOURISM DEVELOPMENT
ACTIVITIES: BAN THA KHOI COMMUNITY, SI PRACHAN, SUPHAN BURI

ชัยณรงค์ ศรีรักษ์^{1*} และ สุตสันต์ สุทธิพิศาล²
Chainarong Sriruk^{1*} and Sutsan Suttipisan²

(Received: July 12, 2020; Revised: August 30, 2020; Accepted: October 30, 2020)

บทคัดย่อ

การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมและทัศนคติต่อกิจกรรมพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนแบบมีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค เพื่อนำมาสู่การแก้ไขปัญหาและขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ศึกษาโดยประยุกต์การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมปฏิบัติการ และการสรุปผล รวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสำรวจ จากสมาชิกชุมชน 351 คน ข้อมูลเชิงคุณภาพรวบรวมด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อย และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม จากผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้นำ แกนนำ และสมาชิกชุมชน จำนวน 35 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติพรรณนา ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาที่ทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า นำเสนอแบบพรรณนาความ พบว่า ชุมชนบ้านท่าคอยเป็นชุมชนสมัยปลายอยุธยา ปัจจุบันเป็นแหล่งปลูกข้าวและเกษตรกรรมที่มีชื่อเสียง มีศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวระดับสูง เหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเกษตร อย่างไรก็ตามบทบาทการมีส่วนร่วมและทัศนคติต่อกิจกรรมพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และเป็นเพียงระดับการร่วมรับรู้ - ให้ข้อมูลสำหรับปัญหา/อุปสรรคสำคัญ ต่อการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัว ทัศนคติต่อผู้นำและทีมงานด้านการท่องเที่ยว และ ปฏิสัมพันธ์กันของสมาชิกชุมชน ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปแก้ไขปัญหาได้แก่ ใช้กระบวนการฉันทามติหาข้อตกลงในการมีส่วนร่วม การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ การประยุกต์ใช้กิจกรรมการขับเคลื่อนเชิงอนุรักษ์

คำสำคัญ: การวิเคราะห์การมีส่วนร่วม การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน การวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม

¹ นักศึกษาลัทธิสุตร ปริญญาตรีบัณฑิต สาขาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

² อาจารย์ประจำหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

* Corresponding author, E-mail: yaravee.add@gmail.com

Abstract

The objectives were to propose that community-based tourism development activities should be operated correctly and systematically amidst participation environment, otherwise it might lead to conflicts, incur problems and obstacles and eventually affect tourism. Hence, an analysis of participations and attitudes towards community-based tourism development activities was a tool to resolve problems as well as drive development for enhancing participations and attitudes towards community-based tourism development activities in the case study, Ban Tha Khoi, Si Prachan, Suphan Buri. The questionnaire was used for quantitative data compilation was gathered from 351 cases of community members. The qualitative data was derived from key informants through in-depth interview, focus group and participatory observation. The key informants included 35 cases of leaders and community members. The descriptive statistics were implemented for quantitative data analysis. Meanwhile, the data triangulation was employed for qualitative data analysis and presented in description. The findings revealed that: Ban Tha Khoi Community is notable for rice and agricultural cultivation and suitable for cultural agricultural community tourism. However, the level of participation and attitude towards community-based tourism development activities at moderate and it was only the level of acknowledge and information provision. The problems/ obstacles of community-based activity development consisted of economic problems in family, attitudes toward tourism leaders and leading team and interaction of community members. Besides, the suggestions for resolutions were implementation of consensus process for participation, development activities disclosure and application of conservative driving activities.

Keywords: Participation Analysis Community, Tourism Development, Participatory Community Analysis

1. บทนำ

ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือเป็นแหล่งรายได้หลักของประเทศ ในปี พ.ศ. 2561 ไทยพึ่งพารายได้จากการท่องเที่ยว คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20.2 ของ GDP จากจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ 38.28 ล้านคน และนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 164.24 ล้านคนครั้ง เกิดค่าใช้จ่ายมูลค่า 1,068.20 พันล้านบาท ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.3 จากปี พ.ศ. 2560 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของนักท่องเที่ยวและการกระจุกตัวเฉพาะหัวเมืองหลัก ในขณะที่จำนวนแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย ทำให้แหล่งท่องเที่ยวไม่เพียงพอ นักท่องเที่ยวจึงกระจุกตัวเฉพาะในจังหวัดและแหล่งท่องเที่ยวหลักเท่านั้น โดยสัดส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในจังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติมากที่สุด 10 อันดับแรก มีจำนวนนักท่องเที่ยวรวมกันถึงกว่าร้อยละ 85 ของนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งประเทศ ทำให้ส่งผลกระทบต่อกระจายตัวด้านเศรษฐกิจยังไม่สมดุลและดีพอ เพื่อแก้ไขปัญหารัฐบาลจึงมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้นเพื่อลดความแออัดของแหล่งท่องเที่ยวหลัก และเพื่อกระจายผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจภายในประเทศ ทั้งนี้การ

ท่องเที่ยวโดยชุมชนกำลังได้รับความนิยมนั้นมีหลายรูปแบบ เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ รวมไปถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2561) ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่ที่มีความโดดเด่น มีอัตลักษณ์จะเป็นสิ่งบ่งบอกความเป็นตัวตนของชุมชน จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดการจดจำและเกิดความประทับใจ กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่เหมือนใคร (อินทิรา พงษ์นาค, 2558) กลายเป็นช่องทางให้นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนเคารพ เรียนรู้ และเข้าใจวัฒนธรรมของกันและกัน (Moulin: 1989, cited in Koster, 1996: 231)

ปัจจุบันการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ได้รับความนิยมในไทย คือ รูปแบบชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีไทย เพราะเป็นอัตลักษณ์บ่งชี้ความเป็นตัวตนของชุมชนและเชื่อมโยงกับความเป็นไทยมากที่สุด โดยยึดโยงระหว่างประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและวิถีอัตลักษณ์แห่งวิถีไทยที่เป็นมาตั้งแต่ในอดีตกับ วิถีชุมชนเกษตร และกลายเป็นศักยภาพสำคัญที่ช่วยดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวที่ต้องการแสวงหาความสุนทรีย์จากการได้สัมผัสวิถีนิเวศวัฒนธรรมชุมชน จนสามารถสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวได้จากการเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวชนบท กิจกรรมการประกอบอาชีพหรือแม้แต่ทัศนียภาพธรรมชาติแบบชนบทไทย (นุชนาฏ เชียงชัย, 2558) เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวมีความสอดคล้องและกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม เชื่อมโยงกับบริบททางวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ การวางแผนพัฒนา การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงจำเป็นต้องศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางให้ชัดเจน (อินทิรา พงษ์นาค, 2558) อีกทั้งการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะต้องมีกลไกหรือช่องทางให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วม คิดร่วมประเมินศักยภาพของพื้นที่เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ วางเป้าหมายกลยุทธ์การพัฒนา แผนงานหรือกิจกรรม ตลอดจนติดตามประเมินผลเพื่อให้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนในชุมชนกับ ผู้มาเยือน รวมถึงเป็นการดูแลรักษาทรัพยากรด้านต่างๆ ของชุมชน อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนจึงกลายเป็นปัจจัยกำหนดความสำเร็จของการพัฒนาที่แท้จริง (วีระพล ทองมา, 2556; เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2552)

ชุมชนบ้านท่าคอย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นชุมชนวิถีเกษตรกรรมแห่งหนึ่งที่โดดเด่นมีประวัติศาสตร์เก่าแก่ มีกิจกรรมการประกอบอาชีพเกษตรที่เข้มแข็ง มีกลุ่มวิสาหกิจเกษตรดีเด่น และกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ของหลายชุมชน กระทั่งสมาชิกชุมชนได้กำหนดความต้องการเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ของจังหวัด ภายหลังริเริ่มพัฒนาโครงการ กลับพบปัญหาและอุปสรรคจนกระทบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนั้นเพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชุมชนและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชนให้เกิดรูปธรรม คณะผู้วิจัยจึงทำการสำรวจการมีส่วนร่วมและทัศนคติต่อกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชนโดยประยุกต์ใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชุมชนให้เป็นรูปธรรมต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจทัศนคติต่อกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชน ชุมชนบ้านท่าคอย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชน ชุมชนบ้านท่าคอย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อศึกษาปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะเพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมและทัศนคติต่อกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชน บ้านท่าคอย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ขอบเขตการวิจัย

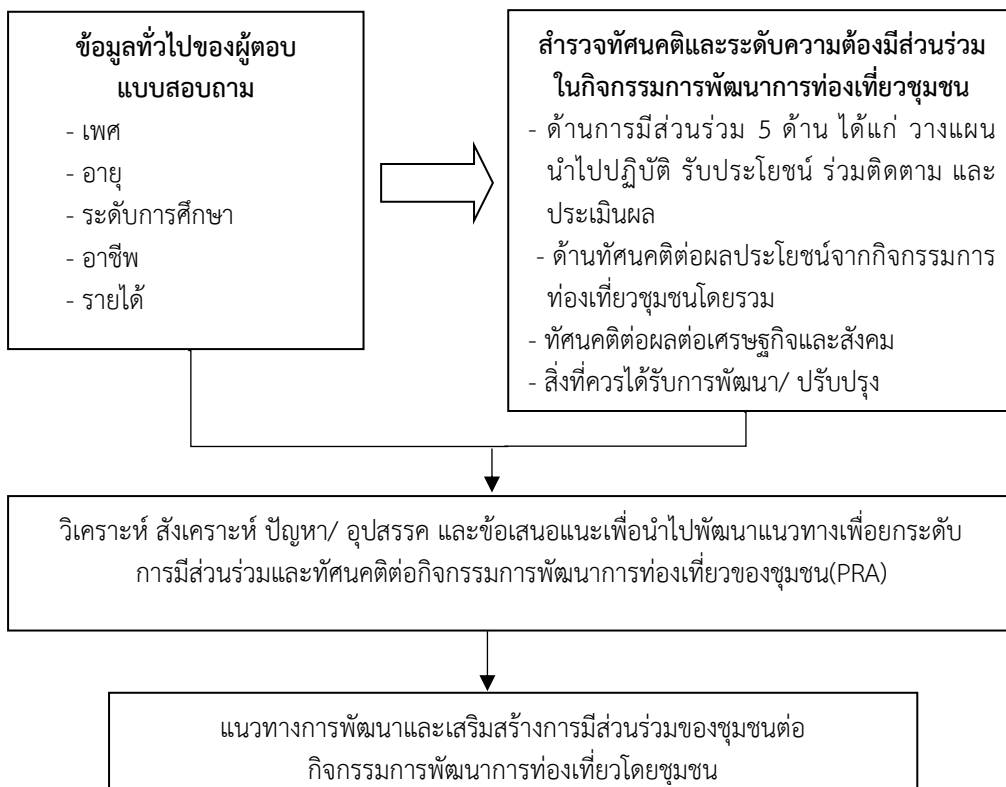
- ขอบเขตด้านพื้นที่ การศึกษาในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาในพื้นที่ ชุมชนบ้านท่าคอย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

- ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาโดยวิธีวิจัยแบบผสม โดยประยุกต์แนวคิดการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal, PRA) เพื่อเปิดโอกาสให้ตัวแทนชุมชนได้ร่วมประเมินความพร้อมของชุมชนเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวในประเด็นต่างๆ ได้แก่ ทักษะติดต่อกิจกรรม การพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชน ระดับความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชนและ ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะเพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมและทักษะติดต่อกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชน บ้านท่าคอย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

- ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คนในชุมชน แกนนำชุมชน และผู้นำชุมชน บ้านท่าคอย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 350 คน

- ขอบเขตด้านเวลา ทำการศึกษาในช่วงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2561

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

3.วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้วางกรอบวิธีการศึกษาเป็นแบบวิธีวิทยาแบบผสม (Mixed Method) เพื่อให้ผลการศึกษา มีความน่าเชื่อถือและน่าสนใจหลากหลาย โดยประยุกต์แนวคิดการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม เพื่อเปิด

โอกาสให้ตัวแทนชุมชนได้ร่วมประเมินความพร้อมชุมชนและบรรยากาศกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวและความต้องการมีส่วนร่วมการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ของชุมชน โดยมีแนวทางการศึกษา ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร ศึกษาในสมาชิกชุมชน ผู้นำ แกนนำ คณะทำงานของชุมชน และสมาชิกชุมชน บ้านท่าคอย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

2) กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนครอบครัวและสมาชิกชุมชน ผู้นำ แกนนำ และคณะทำงานของชุมชน บ้านท่าคอย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 351 คน

2. การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุมชนบ้านท่าคอย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ชนิดของแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (CheckList)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนบ้านท่าคอยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตรา

ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สร้างตามมาตรวัด ของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยมีเกณฑ์ในการจัดช่วงคะแนนเฉลี่ย (Best 1981,181) และการแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นในการตัดสินใจ (Thurstone อ้างถึงใน เพ็ญแข แสงแก้ว 2542, น. 91) เป็นดังนี้

คะแนน 4.21 - 5.00 หมายถึง คิดเห็นด้วยมากที่สุด

คะแนน 3.41 - 4.20 หมายถึง คิดเห็นด้วยมาก

คะแนน 2.61 - 3.40 หมายถึง คิดเห็นด้วยปานกลาง

คะแนน 1.81 - 2.60 หมายถึง คิดเห็นระดับน้อย

คะแนน 1.00 - 1.80 หมายถึง คิดเห็นระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะเพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมและทัศนคติต่อกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชน บ้านท่าคอย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยหาค่าสถิติด้วยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจ โดยการหา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ ทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านท่าคอย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยการหา การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย () และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

3. วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนบ้านท่าคอยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยการหา การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย () และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดย ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆ กับการรวบรวมข้อมูลในทุกขั้นตอน จนกระทั่งภายหลังสิ้นสุดการศึกษา การวิเคราะห์และสรุปประเด็นสำคัญ และเสนอในลักษณะของความเรียง

4. ผลการวิจัย

ชุมชนบ้านท่าคอย อำเภอสรีประจัน จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นชุมชนวิถีเกษตรกรรมแห่งหนึ่งที่โดดเด่น มีประวัติศาสตร์เก่าแก่ ตั้งอยู่ฝั่งขวาของแม่น้ำท่าคอย ประวัติศาสตร์กล่าวว่า เมื่อปี พ.ศ. 2135 สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงยกทัพจากกรุงศรีอยุธยาเพื่อรับศึกพม่าและทรงพักทัพที่บ้านท่าคอย เพื่อคอยทัพหลังกมาสมทบ ก่อนจะทรงเดินทัพไปปะทะทัพพม่าและทรงทำยุทธหัตถีกับพระมหาอุปราชา ณ บริเวณเจดีย์ยุทธหัตถี ตำบลดอนเจดีย์ ห่างจากบ้านท่าคอยไปทางทิศตะวันตก 5 กิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2480 ได้มีการขุดพบเครื่องปั้นดินเผารูปปั้นช้าง ม้า ดาบ โล่ ง้าว ปัจจุบันชุมชนประกอบด้วย 158 ครัวเรือน มีประชากร ทั้งหมด 562 คน เป็นชาย 284 คน หญิง 278 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา ทำสวนผลไม้ และประมงน้ำจืด เช่น เลี้ยงกบ นอกจากนี้ก็มีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หลากหลาย ที่โดดเด่น คือ ศูนย์ข้าวชุมชน ศูนย์เมล็ดพันธุ์เอกชน (นาเฮียใช้) กลุ่มแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม เช่น ปลาจ้ำ ปลาต้ม ข้าวกล้องไรซ์เบอร์รี่ ส่วนประเพณี วัฒนธรรมที่น่าสนใจ ได้แก่ ประเพณี ขึ้นศาลประจำปี เดือน 6 ได้แก่ ศาลพ่อเขาพระเพลิง ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 6 ศาลพ่อขุนราม ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 6 ศาลปู่หมื่น ศาลพ่อปู่หลวง ศาลพ่อตอกไม้ ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 ศาลพ่อปู่งั่ว ศาลพ่อตันแค ข้างขึ้น เดือน 6 มีปราชญ์ชาวบ้านที่เชี่ยวชาญหลายด้าน จากความหลากหลายดังกล่าวทำให้เป็นฐานการเรียนรู้ด้านเกษตรของชุมชนอื่นๆ โดยมีหลักสูตรสำคัญได้แก่ หลักสูตรการอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การผลิตสารชีวภาพชีวภัณฑ์ เกษตรผสมผสาน การออมเงิน การแปรรูปผลผลิต (ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้าวหอมสุพรรณ ปลาจ้ำ ปลาต้ม) และการปลูกเห็ดแบบซีไรเวส ซึ่งทั้งหมดที่ สหพันธ์รักเหง้าและวัฒนธรรมที่เชื่อมร้อยระหว่างกิจกรรมด้านวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ความเชื่อ วิถีอัตลักษณ์แบบชุมชนเกษตร อีกทั้งกิจกรรมการประกอบอาชีพเกษตรที่เข้มแข็ง มีกลุ่มวิสาหกิจเกษตรดีเด่น สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ของหลายชุมชนที่พัฒนาสู่ชุมชนท่องเที่ยวได้

ภาพที่ 2 แผนที่ชุมชนท่าคอย
ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, สุพรรณบุรี (2561)

ผลการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วมในท้องถิ่นพบว่า 1) ชุมชนมีฐานทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่น่าสนใจมาก โดยยึดโยงกับประวัติศาสตร์และวิถีวัฒนธรรมชุมชนที่ผสมกลมกลืนระหว่างความเป็นชุมชนเกษตรและชุมชนแม่น้ำ เห็นได้จากร่องรอยประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น โบสถ์สิ่งปลูกสร้าง บ้านเรือนโบราณ (ใช้หลังคาเก็ล็ดดินเผา) สภาพเรือที่เป็นพาหนะที่ทำจากต้นตาล อุปกรณ์จับสัตว์ ซึ่งสามารถนำสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการได้ 2) ชุมชนมีทรัพยากรการท่องเที่ยวเกี่ยวกับภูมิปัญญาอาหาร เช่น ขนมไทย ขนมสำหรับพิธีกรรม อาหารพื้นถิ่น อาทิ แกงบุก อาหารจากปลาหรือกุ้งที่เป็นวัตถุดิบท้องถิ่น 3) ชุมชนมีประเพณี วัฒนธรรมและภาษาที่โดดเด่นตามแบบคนพื้น “สุพรรณบุรี” แม้ว่าจะเหลือรากดั้งเดิมน้อยลงแต่สามารถรื้อฟื้นได้ เช่น การละเล่นเพลงอีแซวหรือการละเล่นอื่นๆ 4) ชุมชนมีฐานการเรียนรู้สำคัญด้านการเกษตร โดยเฉพาะการปรับประยุกต์เทคโนโลยีการผลิตข้าวอินทรีย์ การแปรรูปข้าว การผลิตเห็ด สวนมะม่วงและการทำสวนชวนชม ซึ่งฐานเรียนรู้ที่มีจะเป็นแกนสำคัญในเส้นทางท่องเที่ยว 5) ชุมชนมีแกนนำ และผู้นำ ที่เข้มแข็งและตั้งใจ แม้จะยังไม่เข้าใจกระบวนการจัดการท่องเที่ยวชุมชน แต่เชื่อว่าสามารถพัฒนาและสร้างความร่วมมือของชุมชนได้ โดยใช้กิจกรรมการถอดบทเรียนเพิ่มเติม

ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยกระบวนการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) (โดยใช้แบบประเมินประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของกรมส่งเสริมการเกษตรร่วมกับสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย) โดยแกนนำคัดเลือกจากเกณฑ์แบบเจาะจงเลือกได้ประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อยู่ในระดับดี (66.21 คะแนน) โดยมีศักยภาพด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่สูงที่สุด อยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 73.7) และมีประเด็นที่น่าสนใจ คือ ศักยภาพด้านการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรซึ่งประกอบด้วย มิติความเป็นเจ้าบ้านและมิติด้านการตลาด มีค่าคะแนนมิติความเป็นเจ้าบ้านสูงมากอยู่ในระดับดีเยี่ยม (ร้อยละ 82.76) ส่วนมิติด้านการตลาดค่อนข้างต่ำกว่า (ร้อยละ 50) ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าชุมชนพร้อมสำหรับดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน ขาดเพียงแต่การบริหารจัดการและการตลาดนั่นเอง

ผลการประเมินทัศนคติต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน พบว่า ประชาชนในชุมชนมีทัศนคติต่อกิจกรรมการพัฒนาท่องเที่ยวด้านประโยชน์จากการท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาตามรายข้อพบว่า ประชาชนในพื้นที่มีทัศนคติต่อกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านได้รับประโยชน์ด้านความเจริญ (ค่าเฉลี่ย 3.92) ถัดมาเป็นประเด็นด้านได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวด้านอาชีพ (ค่าเฉลี่ย 3.69) ด้านได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวด้านการปรับปรุงสาธารณูปโภคจากรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและได้รับประโยชน์จากมูลค่าที่ดินและอสังหาริมทรัพย์เพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.65) และได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวด้านรายได้ (ค่าเฉลี่ย 3.49) โดยอยู่ในระดับมากทั้งหมด

ตารางที่ 1 พิจารณารายประเด็นประโยชน์จากการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชน

ประเด็นการประเมินทัศนคติ	ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	แปลผล
ได้รับประโยชน์ด้านอาชีพ	3.69	0.77	ระดับมาก
ได้รับประโยชน์ด้านรายได้	3.49	0.80	ระดับมาก
ได้รับประโยชน์ด้านความเจริญ	3.92	0.62	ระดับมาก
ได้รับประโยชน์ด้านการปรับปรุงสาธารณูปโภค	3.65	0.59	ระดับมาก
ได้รับประโยชน์จากมูลค่าที่ดินและอสังหาริมทรัพย์เพิ่มขึ้น	3.65	0.83	ระดับมาก
สรุป	3.68	0.46	ระดับมาก

ผลการประเมินทัศนคติต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุมชนบ้านท่าคอย พบว่าประชาชนในชุมชนบ้านท่าคอย มีทัศนคติต่อกิจกรรมการพัฒนาท่องเที่ยวด้านผลต่อเศรษฐกิจและสังคมภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และหากพิจารณาตามรายชื่อจะพบว่าอยู่ในระดับเห็นด้วยมากทั้งหมด โดยทำให้ท้องถิ่นได้รับการพัฒนาจากภาครัฐมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.92) ทำให้เศรษฐกิจของชุมชนได้รับการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.92) ทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.89) ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.83) และทำให้ปัญหาทางสังคม อาชญากรรมลดน้อยลง (ค่าเฉลี่ย 3.69) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ทัศนคติต่อกิจกรรมการพัฒนาท่องเที่ยวในประเด็นเศรษฐกิจและสังคม

ประเด็นการประเมินทัศนคติ	ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	แปลผล
ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น	3.83	0.85	ระดับมาก
ทำให้ท้องถิ่นได้รับการพัฒนาจากภาครัฐมากขึ้น	3.92	0.81	ระดับมาก
ทำให้เศรษฐกิจของชุมชนได้รับการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น	3.92	0.72	ระดับมาก
ทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	3.89	0.69	ระดับมาก
ทำให้ปัญหาทางสังคม อาชญากรรมลดน้อยลง	3.69	0.93	ระดับมาก
สรุป	3.85	0.80	ระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ประเด็นสิ่งที่ควรได้รับการพัฒนาในชุมชนบ้านท่าคอยเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และหากพิจารณาตามรายชื่อจะพบว่าอยู่ในระดับเห็นด้วยมากโดยการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.33) ต่อมาเป็นการประสานความร่วมมือกับภาครัฐ เอกชนในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 4.19) การจัดเส้นทางคมนาคมใหม่ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการเดินทาง (ค่าเฉลี่ย 4.09) 12) ถัดไปเป็นการจัดสถานที่แสดงวิถีชีวิตชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.05) การปรับปรุงทัศนของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.99) การจัดสถานที่แสดงสินค้ากลาง (ค่าเฉลี่ย 3.95) และ การจัดสถานที่จอดรถ (ค่าเฉลี่ย 3.55) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ประเด็นสิ่งที่ควรพัฒนาในชุมชนบ้านท่าคอยเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ประเด็นการประเมินทัศนคติ	ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	แปลผล
การประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกชุมชนรู้	4.33	0.59	ระดับมากที่สุด
การประสานความร่วมมือกับภาครัฐ เอกชนในพื้นที่	4.19	0.65	ระดับมาก
การปรับปรุงทัศนของชุมชน	3.99	0.62	ระดับมาก
การจัดสถานที่จอดรถ	3.55	0.91	ระดับมาก
การจัดสถานที่แสดงสินค้ากลาง	3.95	0.83	ระดับมาก
การจัดสถานที่แสดงวิถีชีวิตชุมชน	4.05	0.81	ระดับมาก
การจัดเส้นทางคมนาคมให้เกิดความสะดวกมากขึ้น	4.09	0.70	ระดับมาก
สรุป	4.02	0.56	ระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ประเด็นผลกระทบต่อชุมชนบ้านท่าคอยหากพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และหากพิจารณาตามรายชื่อจะพบว่า มีผลกระทบทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.66) รองลงมาคือมีผลกระทบต่อรายได้เพิ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.59) อยู่ในระดับมาก และมีผลกระทบทำให้สภาพแวดล้อมแย่ลง (ค่าเฉลี่ย 2.90) มีผลกระทบทำให้สภาพสังคมแย่ลง เช่นด้านความสงบ ความปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 2.80) และมีผลกระทบทำให้วิถีชีวิตแย่ลง เกิดปัญหาโรคติดต่อ ขยะเกลื่อนกลาด (ค่าเฉลี่ย 2.70) อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4 ประเด็นผลกระทบต่อชุมชนจากการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

ประเด็นการประเมินทัศนคติ	ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	แปลผล
ทำให้เกิดรายได้เพิ่ม	3.59	0.83	ระดับมาก
ทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้น	3.66	0.90	ระดับมาก
อาจส่งผลให้สภาพแวดล้อมแย่ลง	2.90	0.90	ระดับปานกลาง
ส่งผลให้สภาพสังคมแย่ลง เช่น ความสงบปลอดภัย ฯลฯ	2.80	0.80	ระดับปานกลาง
อาจส่งผลให้วิถีชีวิตแย่ลง เกิดปัญหาโรคติดต่อ ภัยแล้ง	2.70	0.70	ระดับปานกลาง
สรุป	3.13	0.82	ระดับปานกลาง

ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนบ้านท่าค้อยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกษตร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาตามรายชื่อจะพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อโดยมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแผนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวประจำปีร่วมกับคนในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.2621) ถัดมาคือมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการเตรียมความพร้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.09) มีส่วนร่วมในการใช้ข้อเสนอแนะในโครงการและกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนรูปแบบต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.06) และมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นได้ในแหล่งท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.0627) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 การมีส่วนร่วมต่อการวางแผนในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน

ประเด็นการมีส่วนร่วม	ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	แปลผล
การข้อเสนอแนะโครงการและกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน	3.06	0.20	ระดับปานกลาง
การวางแผนเตรียมความพร้อมในแหล่งท่องเที่ยว	3.09	0.07	ระดับปานกลาง
การให้ข้อเสนอแนะแผนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวประจำปี	3.26	0.57	ระดับปานกลาง
การให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น	3.06	0.69	ระดับปานกลาง
สรุป	3.12	0.38	ระดับปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ประเด็นการร่วมกันปฏิบัติตามแผนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน พบว่า ประชาชนในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาตามรายชื่อจะพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เริ่มจากประเด็นมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนในด้านการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การบริการห้องน้ำ ที่พัก ที่จอดรถ (ค่าเฉลี่ย 3.36) มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนในด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เช่น เข้าร่วมกิจกรรมการผลิตของฝาก เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์ (ค่าเฉลี่ย 3.26) มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนในด้านการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ททท. ประจำจังหวัดสุพรรณบุรี (ค่าเฉลี่ย 3.19) และมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนในด้านการสนับสนุนงบประมาณวัสดุหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.0313) ตามลำดับ

ตารางที่ 7 การมีส่วนร่วมต่อการร่วมกันปฏิบัติตามแผนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

ประเด็นการมีส่วนร่วม	ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	แปลผล
การปฏิบัติตามแผนในด้านการบริการ	3.36	0.63	ระดับปานกลาง
การปฏิบัติตามแผนในด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	3.26	0.28	ระดับปานกลาง
การปฏิบัติตามแผนในด้านการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ	3.19	0.92	ระดับปานกลาง
การปฏิบัติตามแผนในด้านการสนับสนุนงบประมาณ	3.03	0.98	ระดับปานกลาง
สรุป	3.21	0.70	ระดับปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน พิจารณารายประเด็นการร่วมปฏิบัติตามแผนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ชุมชนบ้านท่าคอย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาตามรายข้อจะพบว่าได้รับผลประโยชน์จากกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เช่น การบริการที่พัก บริการอาหารและเครื่องดื่ม (ค่าเฉลี่ย 4.15) อยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นอื่นอยู่ในลำดับปานกลาง คือได้รับผลประโยชน์จากการแบ่งรายได้จากเงินช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.09) ได้รับผลประโยชน์จากการแบ่งรายได้จากการดำเนินกิจการภายใต้กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.92) และได้รับผลประโยชน์จากการจำหน่ายสินค้าที่ระลึกประจำท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 2.86) ตามลำดับ

ตารางที่ 8 การรับประโยชน์ตามแผนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

ประเด็นการมีส่วนร่วม	ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	แปลผล
การบริการที่พัก อาหารและเครื่องดื่ม	4.15	0.57	ระดับมาก
การจำหน่ายสินค้าที่ระลึกประจำท้องถิ่น	2.86	0.11	ระดับปานกลาง
การแบ่งรายได้ภายใต้กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน	2.92	0.09	ระดับปานกลาง
แบ่งรายได้จากเงินช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ	3.09	0.94	ระดับปานกลาง
สรุป	3.23	00.43	ระดับปานกลาง

พิจารณารายประเด็นการร่วมกันใช้ประโยชน์ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว พบว่าภาพรวมและพิจารณารายข้อจะอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลด้านปัญหาและอุปสรรค (ค่าเฉลี่ย 3.12) มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลด้วยการ (ค่าเฉลี่ย 2.99) มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลด้านความสำเร็จของโครงการต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 2.98) และมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลด้านข้อมูลสถิติต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 2.92) ตามลำดับ

ตารางที่ 9 การร่วมกันใช้ประโยชน์ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

ประเด็นการมีส่วนร่วม	ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	แปลผล
การติดตามและประเมินผลด้วยการ	2.99	0.64	ระดับปานกลาง
การติดตามและประเมินผลด้านปัญหาและอุปสรรค	3.12	0.53	ระดับปานกลาง
การติดตามและประเมินผลด้านข้อมูลสถิติต่างๆ	2.92	0.31	ระดับปานกลาง
การติดตามและประเมินผลด้านความสำเร็จของโครงการต่างๆ	2.98	0.59	ระดับปานกลาง
สรุป	3.00	0.51	ระดับปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนยังมีระดับไม่สูงนัก แต่ก็ไม่ถึงกับขัดแย้ง หรือขัดขวาง ซึ่งเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานขับเคลื่อนในระยะแรก เนื่องจากหลายสาเหตุ ได้แก่ ไม่มีเวลาเนื่องจากต้องตื่นนอนทำมาหากิน ไม่เวลาในการเข้าร่วมในการพัฒนา หรือกิจกรรม ต่างๆมากนัก สมาชิกชุมชนบางส่วนทำงานนอกชุมชน สามารถกลับบ้านได้เฉพาะเสาร์-อาทิตย์ หรือวันหยุด ยังไม่เห็นผลลัพธ์หรือรายรับ หรือประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในทันที และปัญหาสำคัญคือ ความไม่เข้าใจต่อกระบวนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ทั้งนี้อาจจะยังไม่เข้าใจในกระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการประเมินขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ตลอดจนยังกังวลว่า เมื่อเกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวแล้วจะทำให้เสียเสียประโยชน์ หรือสิทธิในกิจกรรมและส่งถึงรายได้ และความไม่พอใจในการบริหารจัดการของคณะทำงานการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนในระยะแรก เนื่องจากเห็นว่ายังกระจุก

ตัวเฉพาะกลุ่มผู้นำ หรือแกนนำ จึงแสดงออกโดยไม่เข้าร่วม ส่วนผลจากการสัมภาษณ์ ผู้นำ แกนนำ และ คณะทำงานของชุมชน พบว่า การทำกิจกรรมใดๆ ร่วมกันย่อมเกิดปัญหาตามมาด้วยกันทั้งสิ้น ทั้งนี้เมื่อ เกิดปัญหาขึ้นก็ต้องเกิดการแก้ไขให้ดีขึ้นเพื่อที่จะทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนา ซึ่งปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อนำไปพัฒนาแนวทางเพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมและทัศนคติต่อกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 10 ปัญหา ข้อเสนอแนะ/การแก้ไขการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน

ปัญหาของการมีส่วนร่วม	ข้อเสนอแนะ/การแก้ไข
ความไม่เข้าใจและไม่มีปฏิสัมพันธ์กัน	มีพื้นที่ เวทีสาธารณะเพื่อรับฟังปัญหาการมีส่วนร่วม เพื่อกำหนดการแก้ไขที่เป็นระบบและเหมาะสม
ความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับจุดเรียนรู้ไปสู่ ความไม่เข้าใจต่อประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ	สร้างฉันทามติหาข้อตกลงร่วม สร้างเป้าหมายร่วมในร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชน ก่อนดำเนินการ
ความวิตก ระแวง สงสัยต่อความไม่โปร่งใสในการบริหารจัดการของกิจกรรมการพัฒนา	ควรจัดตั้งดูแลกิจกรรมท่องเที่ยวเฉพาะแยกจากกลุ่มผู้นำท้องถิ่น เลี่ยงความสงสัยต่อความไม่โปร่งใส
ประชาชนต่างมีหน้าที่การงานที่ต้องรับผิดชอบต่างออกไป และคิดว่ามีตัวแทนในการมีส่วนร่วมที่ตนได้คัดเลือกไปแล้ว จึงเกิดการมีส่วนร่วมในบางขั้นตอนเท่านั้น	- ต้องส่งเสริมบรรยากาศการมีส่วนร่วมมากขึ้น การยอมรับและให้เกียรติในความคิดเห็นของกันและกัน - มีการกำหนดนโยบายที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

5. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา อธิบายได้ว่า กิจกรรมพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนถือเป็นเรื่องที่ชุมชนต้องร่วมการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อในการจัดการทรัพยากรด้านต่างๆ ของชุมชนที่มีอยู่แล้วเพื่อนำเสนอเป็นกิจกรรมและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว การจะพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนให้เกิดความยั่งยืนได้นั้นต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน ทั้งนี้แม้พื้นที่จะมีศักยภาพด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวระดับสูง หากแต่การวางลำดับขั้นตอนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวผิดพลาดย่อม นำมาซึ่งปัญหาและอุปสรรคที่กระทบต่อความสำเร็จของโครงการได้ สอดคล้องกับ อินทรี พงษ์นาค (2558) ที่ระบุว่า การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงจำเป็นต้องศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางให้ชัดเจนมิเช่นนั้นจะไม่ประสบความสำเร็จ อีกทั้งการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะต้องมีกลไกหรือช่องทางให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วม คิดร่วม ประเมินศักยภาพของพื้นที่เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ วางเป้าหมายกลยุทธ์การพัฒนา แผนงานหรือกิจกรรม ตลอดจนติดตามประเมินผลเพื่อให้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนในชุมชนกับผู้มาเยือน รวมถึงเป็นการดูแลรักษาทรัพยากรด้านต่างๆ ของชุมชน อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนจึงกลายเป็นปัจจัยกำหนดความสำเร็จของการพัฒนาที่แท้จริง (วีระพล ทองมา, 2558; เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2552) สอดคล้องกับหลักการสำคัญของการพัฒนาแบบยั่งยืนที่ ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ (2542) เคยเสนอไว้ว่าหลักการการพัฒนาแบบยั่งยืนต้องมองจากมิติทางสังคม 4 ประการคือ 1) ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) การตัดสินใจใดๆ ของชุมชนและการจัดองค์กรทางสังคมต้องสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ 3) การพัฒนาควรเริ่มต้นจากระดับล่างของชุมชน

โดยชุมชนควรได้รับสิทธิในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและควบคุมทรัพยากรของตนเอง และ 4) การพัฒนาเป็นไปเพื่อความยุติธรรมทางสังคม ทั้งนี้เมื่อผิดแปลกไปย่อมกระทบต่อความยั่งยืนของการพัฒนาหรือเกิดอุปสรรคระหว่างดำเนินการได้ กรณีในพื้นที่ศึกษาที่พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนยังมีระดับไม่สูงนัก จึงกลายเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานขับเคลื่อนในระยะแรก รวมทั้งทัศนคติต่อกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนยังไม่มีความรู้ที่เพียงพอ มองเห็นเพียงประโยชน์หลักเชิงเศรษฐกิจที่จะได้จึงเกิดการแบ่งแยกทางความคิดในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ด้วยเพราะไม่เข้าใจในกระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการประเมินขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว นำไปสู่ปัญหาและอุปสรรคด้านความวิตก ระแวง สงสัยต่อกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นว่ากระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากกลุ่มผู้นำ หรือกระจุกตัวเฉพาะกลุ่มผลประโยชน์จะกลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อความยั่งยืนของ การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ควรมีกลไกหรือช่องทางเพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามาร่วมในบทบาทการพัฒนาโครงการทุกขั้นตอน สอดคล้องกับ แมคอินทอช และ โกลด์เนอร์ (McIntosh Ritchies and Goeldner, 1989) ได้กล่าวถึง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยว ว่าประกอบด้วย 1) นักท่องเที่ยวที่ต้องการหาประสบการณ์และความพึงพอใจโดยแสวงหาและเลือกแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อสนองความพึงพอใจ 2) ธุรกิจที่จำหน่ายสินค้าและให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยว นักธุรกิจจะเห็นว่านักท่องเที่ยวเป็นโอกาสในการหาผลประโยชน์จากการจัดเตรียมผลิตภัณฑ์และบริการ เพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว 3) หน่วยงานราชการในท้องถิ่นหรือในพื้นที่ที่จะมองว่านักท่องเที่ยวช่วยพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่น ช่วยสร้างรายได้แก่ชุมชนท้องถิ่น 4) ชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น ส่วน พลอยศรี โปราณานนท์ (2544) กล่าวถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยปราศจากการวางแผนที่รอบคอบและรัดกุมมักจะก่อให้เกิดปัญหาที่มีผลกระทบต่อสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว นำความเสียหายและความเสื่อมโทรมมาสู่ชุมชนแหล่งท่องเที่ยวและความไม่พอใจของนักท่องเที่ยว ได้

ทั้งนี้ แนวทางการแก้ไขปัญหา/อุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะเพื่อนำไปพัฒนาแนวทางเพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมและทัศนคติต่อกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน สามารถร่วมเรียนรู้ไปพร้อมๆ การใช้กระบวนการเรียนรู้ของการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนได้ ตามองค์ประกอบได้แก่ ศักยภาพของคน ต้องเริ่มที่คนในชุมชนที่จะต้องรู้จักรากเหง้าของตนเองให้ดีเสียก่อน เพื่อความพร้อมในการบอกเล่าข้อมูลและคนในชุมชนต้องมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ มีความสามัคคี ทำงานร่วมกันได้ ศักยภาพของพื้นที่ หมายรวมถึง ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบสานต่อกันมา คนในชุมชนต้องรู้จัก ต้องรักและหวงแหนเห็นคุณค่าของทรัพยากรในชุมชนของตน สามารถที่จะนำมาจัดการได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ทั้งนี้แล้วชุมชนต้องมีความพร้อมในการเรียนรู้ ตลอดจนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องแนวคิด พื้นฐานทางด้านการศึกษาการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการจัดการในพื้นที่ได้ด้วย การจัดการเป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนักที่จะทำอะไร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดความยั่งยืน สมดุลในกลุ่มคนหมู่มาก ดังนั้นชุมชนที่จะสามารถบริหารจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้ต้องเป็นชุมชนที่มีผู้นำที่เป็นที่ยอมรับ มีความคิด มีวิสัยทัศน์ ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งยังต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ต้องมีการพูดคุยกำหนดแนวทางในการเตรียมความพร้อมชุมชนรู้พื้นที่ของตนจะมีรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างไร ควรมีกิจกรรมอะไรบ้าง และจะมีการกระจาย จัดสรรรายได้อย่างไร ทั้งหลายทั้งปวงที่กล่าวมานั้น สิ่งสำคัญที่สุดของชุมชนก็คือการมีส่วนร่วม อันหมายรวมถึง ร่วมในทุกๆสิ่ง ทุกอย่างเพื่อส่วนรวม

6. ข้อเสนอแนะ

กิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน จะดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์ คือ

1. การท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องมาจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ชุมชนได้มีการพินิจพิเคราะห์สภาพปัญหา ผลกระทบการท่องเที่ยวอย่างรอบด้านแล้ว ชุมชนร่วมตัดสินใจลงมติที่จะดำเนินการตามแนวทางที่ชุมชนเห็นสมควร

2. สมาชิกในชุมชนต้องมีส่วนร่วมทั้งการคิดร่วม วางแผนร่วม ทำกิจกรรมร่วม ติดตามประเมินผลร่วมกัน เรียนรู้ร่วมกันและรับประโยชน์ร่วมกัน

3. ชุมชนต้องการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เป็นชมรม เป็นองค์กร หรือจะเป็นองค์กรชุมชนเดิมที่มีอยู่แล้วเช่นกัน องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) ก็ได้ เพื่อกลไกที่ทำหน้าที่แทนสมาชิกทั้งหมดในระดับหนึ่ง และดำเนินการด้านการกำหนดทิศทาง นโยบายการบริหาร การจัดการ การประสานงาน เพื่อให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของสมาชิกในชุมชนที่เห็นร่วมกัน

4. มีกฎ กติกาที่เห็นร่วมจากชุมชน สำหรับการจัดการท่องเที่ยวที่ชัดเจน และสามารถกำกับดูแลให้เป็นไปตามกติกาที่วางไว้

5. ชุมชนที่จัดการท่องเที่ยว สมาชิกในชุมชน ชาวบ้านทั่วไปและนักท่องเที่ยว ควรมีกระบวนการเรียนรู้ระหว่างกันและกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการทำงาน การท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ถูกต้องเหมาะสม และมีความชัดเจน

6. การท่องเที่ยวจะไม่ใช่อำชีพหลักของชุมชน และชุมชนต้องดำรงอาชีพหลักของตนเองไว้ได้ ทั้งนี้หากอาชีพของชุมชนเปลี่ยนเป็นการจัดการท่องเที่ยว จะเป็นการทำลายชีวิตและจิตวิญญาณดั้งเดิมของชุมชนอย่างชัดเจน

7. เอกสารอ้างอิง

โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์. (2543). *แนวทางแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ - การเมืองไทย*. กรุงเทพฯ : สถาบันนโยบายศึกษา.

นุชนาฏ เชียงชัย. (2558). การใช้อัตลักษณ์เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).

เทิดชาย บำรุงสุข. (2552). *บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า.

พลอยศรี โปราณานนท์. (2544). *การท่องเที่ยวเบื้องต้น*, เชียงใหม่, โรงพิมพ์มิ่งเมือง.

วีระพล ทองมา. (2556). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism :CBT) สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในเขตที่ดินป่าไม้*. คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้. เชียงใหม่.

สุกัญญา ดวงอุปมา และ ไอลดา พลหัทพ์. (2559). ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดกาฬสินธุ์ : กรณีศึกษา ศูนย์วัฒนธรรมชาวผู้ไทยบ้านโพธิ์ อำเภอกำแพงจังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 8(15) มกราคม - มิถุนายน.

อินทรา พงษ์นาค. (2558). *อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทงเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดสุพรรณบุรี*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

- McIntosh, Robert W; Goeldner, Charles R; & Ritchie, J.R. Brent. (1995). *Tourism Principles, Practices, Philosophies*. USA.
- Boonratana, R. (2010). Community-based Tourism in Thailand: The Need and Justification for an Operational Definition. *Kasetsart Journal Social Science*, 31(2), 280-289.
- Chankaew, K. (1996). *Principles of watershed management*. (Edition 2). Bangkok: Department of Conservation, Faculty of Forestry. Kasetsart University, Thailand.
- Chairoj, N. (1998). New Travel Management. *TAT Review Magazine*, 17(2), 12-18.
- Choonwattana, B. (2000). *Sustainable tourism development*. Bangkok: WordPress.
- Department of Tourism. (2015). *Tourism Statistics 2015*. Bangkok: Ministry of Tourism and Sports, Thailand.
- Department of Tourism. (2016). *Tourism Statistics 2016*. Bangkok: Ministry of Tourism and Sports, Thailand.
- Department of Tourism. (2017). *Tourism Statistics 2017*. Bangkok: Ministry of Tourism and Sports, Thailand.
- Hansapiromchoke, P. (2017). The Approach for Learning Processes Management for Community Planning. *Journal of Education Research*, 11(1), 99-109.
- Pholanan, T. (2002). *Mind Map Work Shop*. (Edition 2). Bangkok: Buzun centre Thailand.
- Rattana, K. (2006). *Participatory watershed management*. Bangkok: Department of Conservation, Faculty of Forestry. Kasetsart University, Thailand.
- Tavorn, C. (2013). *Social Power of Communities in Mangrove Forest Management, Paklok Bay, Phuket Province, Thailand*. Thesis of Doctor degree of Philosophy in Sociology, Khon Kaen University, Khon Kaen.
- Tourism Authority of Thailand. (2002). *Development and tryout of a tourist's manual on the cultural heritage*. Bangkok: Ministry of Tourism and Sports, Thailand.
- Wanichritta, T. (2007). *Knowledge management in community: a case study of ecotourism management by participation of the community, samut Songkhram province*. (Thesis of Master of Education, Silpakorn University).